

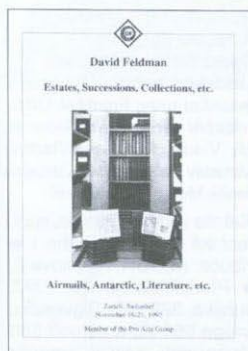
My cizinou jsme bloudili ... aneb Československo v zahraničních aukcích

Blahoslavený podzim! Filatelistická sezóna po letní přestávce nabrala dech, sběratelé i obchodníci jsou ve svém živlu, prostě každoroční filatelistické žně jsou v plném proudu. Naše i zahraniční aukce následují jedna za druhou, obchodníci inzerují a předhánějí se ve výhodných nabídkách. A jak si přitom stojí naše známky? Situaci u nás většina sběratelů zná, aukční katalogy a výsledky aukcí Profil a nabídky některých firem přináší Filatelie pravidelně, o katalogy jiných firem si lze bez problémů napsat. Jaká je však situace v zahraničí? To už každý sběratel sám mnohdy sledovat nemůže, ať už pro pracovní zaneprázdnění, jazykovou bariéru, finanční náročnost (posílání aukčních katalogů jednotlivým zájemcům ze zahraničí přeci jen něco stojí) či z jiných důvodů. Přitom jde o informace zajímavé, které ceny československého filatelistického materiálu, dosahované u nás, stavějí mnohdy do překvapivého světla. A protože

přílohou minulého čísla Filatelie byl katalog 16. aukce Profil a většina z nás, členů Klubu Filatelie, si jistě už našla chvíli, aby se s ním seznámila, porozhlédněme se nyní pro porovnání i po aukcích v blízkém a vzdálenějším zahraničí. Je přece už dávno známou skutečností, že aukce jsou osvědčeným a přitom nejjednodušším ukazatelem mnohdy kolísající hladiny zájmu filatelistické veřejnosti. Ostatně, už před 70 lety o tom psal E. Hirsch ve své knize O filatelii a filatelitech; jeho stať s názvem Aukce přináší na straně 20 dnešní číslo Filatelie. Avšak, dosti úvodů a chutě do díla!

Feldmanovy aukce

Začněme velkou aukcí světoznámé švýcarské aukční firmy David Feldman, která proběhne ve dnech 16. až 21. listopadu 1997 v Curychu. Pořadatel tuto aukci nazval i tentokrát „Celý svět“. Aukční katalog má šest (!) samostat-

ných svazků a obsahuje bezmála deset tisíc položek od jednotlivých známek až po obsáhlé mnohasvazkové sbírky skutečně z celého světa, v celkové vyvolávací ceně více než 15,000.000 švýcarských franků (CHF), tedy více než 330,000.000 Kč (když se ty sumy neuvádou slovy ale vypíší číslicemi s dlouhou řadou nul, tak to vypadá až neuvěřitelně, že?). Nabízeny jsou položky v cenách od sta franků výše,

většina položek je v řádu stovek a tisíců franků, výjimkou však nejsou ani položky desetitisícové a statisícové i dražší.

Například 6. díl aukčního katalogu, nabízející mimo jiné více než 1.200 sbírek a partií celého světa s odhadní cenou cca 2,4 milionu CHF (53 milionů Kč), však zásadně žádná vyvolávací ceny neuvádí a u všech položek je poznámka „nabídněte“. Kuriózní je 5. díl aukčního katalogu, obsahující pouhé dvě položky, obě z ostrova Mauritiis. Jednou z nich je esej známý první emise s odhadní cenou 60 až 80 tisíc CHF (1,3 až 1,8 milionu Kč), druhou pak dopis z roku 1847, obsahující pozvánku na ples pořádaný guvernérkou ženou, vyplacený 1 pennyovou známkou 1. emise - slavným Mauritiem v oranžové barvě. Ani zde není vyvolávací cena uvedena, odhadní cena činí 2 až 2,5 milionu CHF (44 až 55 milionů Kč). Na okraj - podobný dopis, vyfrankovaný modrým a oranžovým Mauritiem 1. emise, prodala firma Feldman v roce 1993 za 5,75 milionu CHF (120 milionů Kč).

Známky a sbírky Československa jsou v této aukci zastoupeny ve dvou dílech aukčního katalogu a dražit se budou ve středu 19.11. dopoledne (známky) a ve čtvrtek 20.11. vpozdvečer (sbírky a partie). Ve 3. dílu aukčního katalogu je v rámci kapitoly Východní Evropa a Balkánské státy zařazeno celkem 177 položek ČSR z let 1918 - 1986, s vyvolávacími cenami od 100 do 8.000 CHF (tj. od 2.200 do 176.000 Kč). V 6. dílu aukčního katalogu je nabízeno 21 československých sbírek a partií s úhrnnou odhadní cenou 35.000 CHF (770.000 Kč).

Podívejme se nyní na nabídku ČSR bližší. Počet 177 jednotlivých položek a 21 partií a sbírek zařazených v jedné aukci už na první pohled působí úctyhodně. Při bližší prohlídce však zjistíme, že značná část z tohoto počtu je zřejmě tvořena posledními pozůstatky významné sbírky ČSR I a II z pozůstalosti rakouského sběratele dr. Buchbergera, pocházejícího z Moravy. Tato sbírka byla až do 80. let hojně doplňována nákupy na rakouském i československém trhu, například v aukcích POFIS, o čemž mimo jiné svědčí i moderní znalecké značky uvedené v popisu jednotlivých losů (Karásek, Beneš, Pofis). Po úmrtí majitele byla sbírka pod značkou „Znojmo“ postupně rozprodávána v aukcích firmy Feldman - první část v říjnu roku 1995, druhá část v listopadu roku 1996, zbytky pak tedy nyní. Zatímco první část obsahovala 478 jednotlivých losů (plus sbírky a partie) včetně řady skutečně špičkových položek (například tři vodorovná meziářší Hradčany 1918, nepoužitá 2 K znak tmavá úzký formát z emise PC 1919 či krajové meziářší 1 Kč Nitra 1933), druhá část obsahovala už jen 255 jednotlivých losů (plus sbírky a partie), z nichž skutečně špičkovou položkou bylo jen meziářší 3,50 Kč Křivoklát 1932.

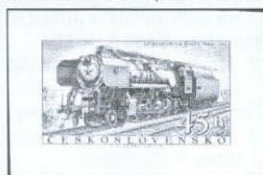
Poslední, nyní nabízená část této sbírky už z ČSR I (celkem 70 položek) obsahuje vlastně jen standardní zboží, obvykle běžně dostupné i na tuzemských aukcích. Vedle

toho je nabízeno 107 položek ČSR II, zejména zkusmých tisků. Přesto není nezajímavé si tuto nabídku přiblížit.

Z ČSR I je například * Skalický přetisk z roku 1918 nabízen za 160 CHF (3.500 Kč), * 30 h Hradčany 1918 nezoubkovaná ve svislé dvoupáse za 500 CHF (11.000 Kč), © 30 h Hradčany 1918 s Řz 11½ za 240 CHF (5.300 Kč), sestavy nepřijatých návrhů a zkusmých tisků (celkem 8 různých sestav) v cenách od 100 do 2000 CHF (od 2.200 do 44.000 Kč), * 28Kč/1000 h letecká 1920 s Řz 13¼ a převráceným přetiskem za 300 CHF (6.600 Kč).

Z ČSR II je nabízena například specializovaná sbírka s řadou II. typů za 5.000 CHF (110.000 Kč) či nerozříznutý tiskový list známky 60 h z emise Motýlů 1961 s dvojicí desetibloků za 8.000 CHF (176.000 Kč).

Zajímavou možností cenového srovnání nabízí skutečnost, že prakticky ve stejném termínu jako aukce Feldman se bude v Praze konat tradičně největší filatelistická aukce v ČR, pořádaná firmou Profil. Z hlediska srovnání cen nabízeného zboží na těchto dvou aukcích tvoří nejzajímavější část nabídky ČSR II v aukci Feldman už zmíněné zkusmé tisky - otisky původních rytin na listcích papíru. Nabízeny jsou v cenách od 140 do 400 CHF (od 3100 do 8.800 Kč) za kus. Například hodnota 45 h Lokomotivy 1956 je nabízena v aukci Feldman za 300 CHF (6.600 Kč) a v 16. aukci Profil za 500 Kč, tedy o více než 90 % levněji! Hodnota 30 h Kolín ze série Historická města 1957 je nabízena v aukci Feldman za 150 CHF (3.300 Kč), v aukci Profil za 500 Kč, tedy o 85 % levněji. Jedna z hodnot z výplatní emise Povolání 1954 je v aukci Feldman nabízena za 200 CHF (4.400 Kč), v 16. aukci Profil je nabízena obdobná položka za 670 Kč, tedy také o 85 % levněji.

Jiný příklad - svěží desetiblok 80 h Turistika 1954 je nabízen v aukci Feldman za 800 CHF (17.600 Kč), v aukci Profil za 5.000 Kč, tedy o více než 70 % levněji. Tento rozdíl se ještě zvětší uvědomíme-li si, že k dosaženým cenám je v aukci Feldman připočítáván příplatek 15 % plus daň z přidané hodnoty ve výši 6,5 %, celkem tedy 21,5 %, zatímco v aukci Profil je příplatek jen 5 %. Přesto se, alespoň podle výsledků dosažených ve zmíněných dvou předchozích aukcích Feldman, s největší pravděpodobností i tentokrát většina nabízeného zboží dobře prodá.

Steltzerovy aukce U

Další největší nám známou nabídku známek ČSR v tomto roce přinesla 20. září v pořadí již 191. aukce frankfurtské firmy Steltzer - draženo bylo 75 jednotlivých položek. Šlo zjevně o dodávku některého českého sběratele či obchodníka - podle vyobrazení v aukčním katalogu lze totiž konstatovat, že část z nabízených známek už neúspěšně prošla několika tuzemskými aukcemi a nyní byly tedy nabízeny v zahraničí. Nepoužitá série Flugpost PC 1919 s nálepkou byla nabídnuta za 2.000 DEM (37.000 Kč), v 16. aukci Profil je stejná série nabízena jednou za 8.000 Kč (lep k prohlédnutí) a jednou za 20.000 Kč. Svěží 20 h Karel svítile zelený z těžé emise byl v aukci Steltzer nabízen za 300 DEM (5.500 Kč), taťáž známka s nálepkou je v aukci Profil nabízena za 900 Kč. Nejlevnější položkou ve Steltzerově aukci byla sestava 33 kusů makulatury emise Hradčany na tónovaném papíru bez lepu za 100 DEM (1.850 Kč!), nejdražší pak svěží krajová známka 1 f černé číslo PC 1919, nabízená za 3.000 DEM (55.000 Kč) - jen na okraj, tato vyvolávací cena činí rovných 75 % z katalogové ceny Michel. Jednou z levných položek byla

například série Olympijský kongres 1925, z níž dvě nižší hodnoty jsou svěží, nejvyšší hodnota pak se stopou po nálepce, s vyvolávací cenou 100 DEM (1.850 Kč).

O naprosté cenové disproporcii u některých známek v zahraničí méně obvyklých a u nás přitom v podstatě běžných, svědčí vedle už uvedené položky hradečanské makulatury i známka 30 h Karel z emise PČ 1919 s dvojitým přetiskem; tato položka, u nás prodávaná řádově za několik desetikorun, je v aukčním katalogu Steltzer zvlášť vyobrazena a nabídnuta za 120 DEM (2.200 Kč). Svěží známka 4 K Znak světle zelená z emise PČ 1919 s převráceným přetiskem, v katalogu Trojan se záznamem 2.000 Kč, byla v aukci Steltzer nabídnuta za 400 DEM (7.400 Kč); stejná známka s nálepkou je v aukci Profil nabídnuta ve dvojici se známkou 3 K převrácený přetisk dohromady za 1100 Kč. Série Všesokolský slet 1926 s pamětními razítky, u nás prodávaná zhruba za 600

Kč, je v této aukci nabídnuta za 120 DEM (2.200 Kč). Svěží dvojice známek 10 a 15 f ženci bílá čísla PČ 1919, v katalogu Trojan se záznamem 17.000 Kč, byla v aukci

Steltzer nabízena za 2.000 DEM (37.000 Kč); v aukci Profil je tato položka nabízena dvakrát, jednou za 8.000 Kč a jednou za 8.500 Kč.

Malé nahlédnutí do Steltzerova katalogu ukazuje, že šlo o vcelku reprezentativní nabídku, po které (odmyslíme-li si vyvolávací ceny) by s chutí sáhla i leckterá tuzemská aukce. Zatímco však u předchozí nabídky dvou už proběhlých Feldmanových aukcí z roku 1995 a 1996 byl materiál ČSR z větší části velmi dobře prodán, a to mnohdy za částky vysoko nad vyvolávací ceny, ve Steltzerově aukci položky ČSR tentokrát naprosto propadly! Teď schválně chvíli nečtěte dál a zkuste se zavřenými očima odhadnout, kolik z nabízených 75 položek se skutečně prodalo. Bylo jich pouhopouhých šest... Ano, neklame vás zrak. Přestože požadatel umožnil dražit až o čtvrtinu pod vyvolávací ceny, prodalo se jenom 8 % položek a 92 % jich zůstalo neprodáno. Z toho je vidět, že ani tak zkušební a renomovaná aukční firma, jakou je Rudolf Steltzer, s tradicí trvajícím mnoho desítek let, nemůže vždycky správně odhadnout, co momentálně má či nemá naději na uplatnění na trhu. V tomto světle pak výsledky aukcí Profil, s dlouhodobou prodejností přes 95 %, vypadají tak trochu jako z jiného světa.

Ale tak početně silná nabídka materiálu ČSR není ani v aukcích Steltzer pravidlem. Ve své předchozí, 190. aukci z letošního května nabídla tato firma pouhých 6 jednotlivých položek ČSR, z nichž nejdražší byly razítkované aršíky Kde domov můj?, nabídnuté za 1.600 DEM (30.000 Kč), nejlevnější pak svěží čtyřblok známky 25 h Hradečany ultramarinová, nabídnuté za 200 DEM (3.700 Kč). Zařazení většího počtu položek ČSR je tedy v aukcích Steltzer spíše občasným experimentem, jehož případný neúspěch samozřejmě nemůže v zásadě nijak negativně ovlivnit celkovou dosahovanou prodejnost zhruba 55 %.

Největší rarita se prodala u méně známé firmy

Největší raritu z nabídky ČSR v posledních letech překvapivě přinesla prozatím méně známá mnichovská aukční firma Deider; ale o tom až za chvíli. Je příjemnou skutečností, že tato geograficky nepříliš vzdálená firma materiál československé provenience zařazuje do svých aukcí pravidelně, i když ve značně různém objemu. Ve své 17.

aukci z letošního dubna z celkem 5.905 položek jich z ČSR nabídla 14, mezi nimi například svěží aršík Bratislava 1952 za 70 DEM (1.300 Kč) či zkusmý tisk 28 Kč/500 h Letecké 1920 s nálepkou za 800 DEM (15.000 Kč); jen pro zajímavost - v katalogu Trojan má tato známka záznam 650 Kč a v nejbližší aukci Profil jsou obdobné známky nabízeny za ceny kolem 600 Kč, tedy zhruba o 95 % levněji než činí vyvolávací cena v mnichovské aukci.

V následující, 18. aukci ze 4. října letošního roku táž firma nabídla bezmála 7.000 položek, z toho pouhé tři z ČSR (1 sbírka ČSR I za 2.000 DEM a dvě sestavy dopisů za 120 a 60 DEM).

Loni firma Deider uspořádala rovněž dvě aukce, v podzimní z celkem 3.744 položek jich z ČSR bylo 6, v cenách od 120 do 1.000 DEM (od 2.200 do 18.500 Kč), v jarní z 3.460 položek jich z ČSR bylo 39, z toho 25 jednotlivých známek a 14 sbírek a partií. U této aukce se na chvíli zastavme. Byla v ní zřejmě rozprodávána velká sbírka ČSR I, a to tím způsobem, že několik významnějších položek (z PČ 1919 například * 6 h znak s černým přetiskem, * 2 K Znak tmavě modrá, * 3 K Znak tmavá, * 1 a 70 f Turul, * 10 K Parlament, * 1, 5 a 12 f černé číslo, z dalších emisí namátkou * * 20 Kč Letecká 1930 s Řz 13% : 12%, * 10 kop Česka pošta a řada dalších) bylo draženo jednotlivě, zbytek pak byl sestaven do mnohdy velmi zajímavých partií.

Vedle této skutečně slušné nabídky cenných československých známek však v aukci byla nabídnuta i jedna z největších československých rarit, vzácnosti o několik stupňů významnější než ostatní nabízené zboží - legendární chybotisk 50/50 h Doplatit z roku 1927. Uvědomíme-li si, že tuto mimořádně vzácnou známku neobsahovala ani rozsáhlá sbírka dr. Buchbergera, dražená, jak už jsme uvedli, natřikrát v aukcích Feldman, jde o dost nečekaný způsob prodeje této mezinárodní rarity. Na aukci jsem byl osobně přítomen, a tak jsem se stal svědkem, jak neuváženě rozhodnutí majitelů - nejspíš dědiců rozsáhlé sbírky ČSR - svěřit ji do v podstatě regionální aukce málem vedlo k jejímu prodeji za naprosto pakatel.

Jak se věci sběhly: Známkou byla bez jakéhokoliv zvláštního upozornění či odpovídajícího zvýraznění nabídnuta mezi ostatními položkami ČSR; jen pro představu - ob položku před ní byla zařazena sestava pěti aršíků Praga 1955 a položku za ní tvořila známka 20 h karminová Hradečany s přetiskem SO 1920. Aukční sál byl v době dražení položek ČSR slušně zaplněn, jak se však ukázalo, většinu přítomných tvořili zájemci o předcházející skupinu losů Švýcarska a následující losy Maďarska a zámoří, kterým na tak krátkou chvíli, po jakou se dražilo ČSR, nestálo za to ze sálu odcházet. Osobní přítomnost několika obchodníků z České republiky nejspíš odradila několik místních sběratelů ČSR - mysleli si, že si proti nim ani neškrtnou - a tak se stalo, že ve chvíli vyvolání československých položek v podstatě nikdo kloudně nereagoval. Silně k tomu přispěla skutečnost, že dražba probíhala naprosto jinak, než jsme u nás zvyklí. Předně - vyvolávané položky nebyly nijak vyobrazeny (u nás jsme zvyklí na jejich obraz na monitoru, v zahraničí se však nic takového obecně nepoužívá). Navíc licitátor nevyvolával vždy jednotlivé položky jmenovitě, ale někdy vyvolal celé skupiny položek najednou (například los číslo 2538 až 2562 oznámil společně) a případní zájemci v sále mu pak sami hlásili číslo položky, o kterou mají zájem, a částku, kterou jsou ochotni nabídnout. Tím se stalo, že se ne vždy

presně dodržovalo pořadí uvedené v aukčním katalogu a lecky se dokonce dražilo tak trochu na přeskáčku.

V této atmosféře byla známka 50/50 vyvolána za 5 tisíc DEM (90.000 Kč) a k všeobecnému překvapení nikdo na tuto v podstatě nepatrnou cenu nereagoval. Zahraniční sběratelé a obchodníci v domnění, že proti zájemcům z ČR nemají nejmenší šanci, se ani nesnažili, čeští zájemci se zase v nezvyklém způsobu dražby tak rychle nezorientovali a zaspali, prostě zájem veškerý žádný. Licitátor měl od majitelů rozprodávané sbírky zřejmý příkaz známky prodat za každou cenu, a tak šel s vyvolávací cenou dolů. „Čtyři tisíce pět set, čtyři tisíce, tři tisíce pět set, tři tisíce ... žádný zájem ... dva tisíce pět set ... stále nikdo ... dva tisíce ...“ - ano, neklame vás zrak, v jednu chvíli byla tato mezinárodní a po celém světě známá rarita vyvolávána za neuvěřitelné pouhopouhé dva tisíce marek (37.000 Kč!) a stále nikdo nezvedal ruku! Už to vypadalo, že ji snad dají někomu pomalu zadarmo, když se konečně vzpamatoval první účastník z České republiky, po něm další, pak zájemci z ciziny a dražilo se zase nahoru.

Abych vás nenapínal, známka byla nakonec prodána za 16.000 DEM (necelých 300.000 Kč), plus příplatky a daň. Z praxe přitom víme, že známka má skutečnou reálnou tržní cenu mezi 1,2 až 1,5 milionu korun; například v nabídkové službě Profil z Filatelie 9/95 byla prodána za 1,3 milionu Kč, jiný exemplář pak byl za cenu ještě o sto tisíc korun vyšší (42.000 USD) vydražen na nedávné aukci pořádané v rámci Světové výstavy Pacific 1997 v USA.

Jaké z toho plyne poučení? Že taková situace by se rozhodně v mezinárodně významné aukci, jakou je například už uvedená aukce Feldman (či u nás aukce Profil), stát nemohla. Firma Feldman by si totiž dala tu práci a aukční katalog s takovou nabídkou by poslala všem významných sběratelům ČR na světě a samozřejmě i obchodníkům s tímto sortimentem (jak to například udělala při už zmíněných dvou aukcích v roce 1995 a 1996, kdy jen do České republiky putovalo na soukromé adresy i obchodníkům nejméně sto výtisků jejího katalogu) a tomu pak odpovídá i zájem, osobní účast a nakonec i dosažené výsledky v aukci. Aukční katalog Profil zase dostává automaticky dokonce více než 5.000 stálých abonentů z celého světa, což je nejlepší zárukou dostatečného zájmu kupujících i dosažení optimálních cen.

Popsaný příběh, jehož jsem byl osobně svědkem, má samozřejmě dvě stránky z pohledu kupujících a z pohledu prodávajících. Z hlediska kupujících jde o povedenou historku, kdy šikovný a všímavý sběratel či obchodník může vlastně za pakatel koupit skutečnou cennost. Když se to stane, vypráví se o tom mezi sběrateli ještě po celé generace, podobně jako kdyby někdo na malé aukci mezi levnými obrázky koupil nepoznaného Picassa. Z hlediska prodávajících však celá věc vypadá naprosto obráceně - mohlo by se mu totiž stát, že pravého Picassa prodá za cenu obyčejného obrázku. A to už tak povzbudivě nezní, že?

Mamuti a stanioi

V mamutích aukcích německé firmy Loth, obsahujících obvykle přes 10 tisíc položek, bylo v letošní zářijové nabídce z celkem 10.505 losů pouze 26 položek ČR. Vyvolávací ceny se pohybovaly od 70 do 500 DEM (od 1.300 do 9.200 Kč), výjimkou byla pouze generální sbírka ČR II nabízená za 1.400 DEM (26.000 Kč). Popis nevyčníká přesností, například u emise Hradčany jsou uváděna neexistující zoubkování 13¼ : 14 a podobně. I zde byly nabízeny za značné ceny různé kuriozity, jako například zoubkované známky 5 h světle zelená a 10 h červená Hradčany, každá hodnota ve dvoupásce s vynechaným zoubkováním uprostřed. Šlo nejspíš o neúředně zoubko-

vání, u nás prodávaná mírně nad cenu stříhaných známek. Zde byla každá tato dvoupáska nabízena samostatně se shodnou vyvolávací cenou 150 DEM (2.800 Kč!). Svěží pár aršiků Praga 1955, u nás spíše ležák na pultech obchodníků i na burzách, s katalogovou cenou POFIS 480 Kč, zde byl nabízen na vyvolávací cenu 90 DEM (1.670 Kč), stejně jako razítkovaný aršík Zápotocký 1957 II. typ (v katalogu POFIS 1.450 Kč).

Svěží nezoubkované přílohy výstavního katalogu Praga 1978 (Za Evropu míru), s katalogovou cenou POFIS 600 Kč, byly nabízeny za 100 DEM (1.850 Kč).

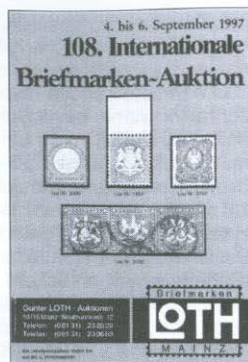
V gigantické 200. aukci německé firmy Götz ze závěru předloňského roku, ve které bylo nabídnuto neuvěřitelných 5.700 sbírek a partií, bylo nabídnuto i 39 sbírek a partií z Československa. Vesměs šlo o menší sestavy celistvostí, přepážkových listů či standardní sbírky ČR I a II. Ale, mezi námi, dovedete si představit aukci, v níž se nabízí pět tisíc sedm set sbírek a partií? Na ilustrační fotografii uveřejněné v aukčním katalogu je vidět dlouhé řady skladových regálů přetékajících alby, šanony a krabicemi. Při pohledu na tohle až neskutečné množství filatelického materiálu jednoho pomalu přejde chuť na sbírání známek.

Ludvík Aškenazy o tom kdysi napsal hezkou povídku. Vzpomíná v ní, jak jako malý chlapec sbíral staniolové obaly od čokoládových bonbónů, postupně je nabaloval jeden na druhý a dělal si z nich staniolovou kuličku. Kulička samozřejmě rostla pomalu, a tak se radoval z každého bonbónku, který dostal od něhožto z rodiny. Každý večer, u večeře, si s kuličkou zálibně jezdil po stole a ukazoval ji pyšně celé rodině. Jednou, když byl obzvlášť hodný a navíc měl narozeniny, vzal ho tatínek do papírnickví a tam požádal prodavače, aby jim ukázal archy staniolu, které měli na skladě. Prodavač před ně rozložil celý vějíř velkých archů krásně hladoučkových staniolů, každý v jiné zářivé barvě, a tatínek pro malého Ludvíka několik těch archů koupil. Večer byl zvědavý, o kolik se zvětšila staniolová kulička, ale Ludvík ji k večeři nepřinesl. Když se to pakovalo i další den, zeptal se, proč už si s kuličkou nehraje, a chlapec mu odpověděl - víš tatínku, mě už stanioi netěší, já jsem nevěděl, že je ho na světě tolik...

Jedna a půl položky za vteřinu

Naprosto neuvěřitelně vypadá aukční katalog německé firmy Hobbyphilatelie z Freiburgu. Ve své dvoudenní (!) aukci nabídla plných 30.196 losů (z nich 152 z ČR). Dovedeme si to obrovské množství vůbec představit? Například v druhý aukční den odpolední část dražby začínala ve 14 hodin a na pořadu bylo 5.289 položek, přičemž na jejich vydražení byla plánována pouhá jedna (!) hodina; od 15 hodin byla totiž plánována dražba dalších položek, tentokrát sbírek. Vydělíme-li 5.289 položek šedesáti minutami, vyjde nám 88 položek za minutu, to je jeden a půl položky za vteřinu! V našich aukcích jsme přitom zvyklí na tempo zhruba 120 - 140 položek za hodinu, to je dvě položky za minutu, což je 45x méně než v aukci Hobbyphilatelie.

Z ČR byly vedle skutečně hodnotných položek nabídnuty i různé zkusmé tisky a makulatura. Šlo hlavně o makulaturu Hradčan a dalších knihtiskových emisí z 20. let, dále o posunutě přetisky u emise PČ 1919, archové

obtisky a podobně. O těchto u nás spíše podceňovaných materiálech a jejich až neuvěřitelné oblíbě v zahraničí píšeme na jiném místě tohoto článku. Přesto, pro ilustraci tohoto až zbožňování, nemůžeme neuvést kuriózní fakt, že v popisovaném aukčním katalogu Hobbyphilatelie o bezmála 800 stránkách textu (ilustrace jsou jinak v samostatném svazku) je pouze a jenom jedna jediná stránka věnovaná ilustracím, a ta je zcela zaplněna čtyřmi albými listy ze sbírky ČSR I, na nichž je vylepeno několik bloků levňoučkových známek 5, 10, 15 a 30 h malá čísla z emise PČ 1919 s posunutými přetisky nebo obtisky přetisku. Člověku se až nechce věřit, že z gigantické nabídky více než 30 tisíc losů, z nichž některé mají vyvolávací cenu přes 50.000 DEM (925.000 Kč), si pořadatel aukce k celostránkovému vyobrazení vybere jedinou položku s vyvolávací cenou 1.000 DEM (18.500 Kč), obsahující tiskové nahodilosti na levných známkách ČSR. Prostě, takové je neodolatelné kouzlo československé makulatury...

Jinak oněch zmíněných 152 položek ČSR očividně pocházelo z rozprodávané velmi slušné sbírky první republiky, obsahující však celou řadu z našeho hlediska spíše opiček, nabízených za neuvěřitelné ceny. Ostatně, posuďte sami. Na jedné straně byly z Hradčan nabízeny například ** 4 blok 10 h zelená nezoubkovaná za 580 DEM (10.800 Kč), ** 4 blok 20 h karminová nezoubkovaná za 2.400 DEM (44.500 Kč), na druhé straně pak ale sestava 6 kusů nezoubkované makulatury s vícenásobným tiskem za 110 DEM (2.000 Kč), sestava 31 kusů nezoubkované makulatury s vícenásobným tiskem za 320 DEM (5.900 Kč), ** 10 h zelená nezoubkovaná s tiskem na lepu za 480 DEM (8.900 Kč), ** 10 h zelená nezoubkovaná s nedotiskem za 330 DEM (6.100 Kč), ** 10 h zelená nezoubkovaná s dvojitým tiskem za 290 DEM (5.400 Kč), ** 30 h fialová nezoubkovaná s dvojitým tiskem za 1.150 DEM (21.300 Kč).

Z PČ 1919 byly na jedné straně nabídnuty například ** 6 h oranžová s černým přetiskem za 3.000 DEM (56.000 Kč), * 3 K Znak tmavá úzká za 2.500 DEM (46.200 Kč), ⊙ 3 K Znak tmavá široká za 3.800 DEM (70.000 Kč), 3 K Znak tmavá úzká na dopise za 6.000 DEM (111.000 Kč), ** 10 K Znak světlá za 700 DEM (13.000 Kč), ** 10 K Znak tmavá za 1.250 DEM (23.100 Kč), stejná známka na dopise za 3.000 DEM (55.500 Kč), ** 10 h Merkur vpravo za 4.000 DEM (74.000 Kč), ** 1 f černé číslo za 1.400 DEM (26.000 Kč), ** 2f černé číslo za 700 DEM (13.000 Kč), ** 5 f černé číslo za 1.250 DEM (23.000 Kč), na straně druhé však * 3 h Znak s částečným nedotiskem přetisku za 200 DEM (3.700 Kč), stejná známka s převráceným přetiskem (v katalogu Trojan se záznamem 35 korun!) byla nabízena za 250 DEM (4.700 Kč), ** 6 h znak s dvojitým přetiskem za 500 DEM (9.200 Kč), nemluvě o různých čtyřblocích a šestiblocích levných známek s posunutými přetisky za 100 až 250 DEM (1.850 až 4.600 Kč) za každý.

Prostě, kde je u československých známek v aukčním katalogu poznámka Abart (odchylka), tam následuje cenová páka, až se nám zatmí před očima. A jestli se ty v našich očích nekřesťanský předražené odchylky prodají? Jak kdy. Většinou asi spíš ne, ale čas od času se jistě najde někdo, kdo tomu moc nerozumí a vidí jejich vzácnost očima skutečně vzácných odchylek třeba u výmarské republiky, nebo někdo, pro koho to není zase tak moc peněz a jako výzdobu své sbírky si nějakou tu makulaturu koupí. Jinak by jí přece zkušené aukční firmy do svých aukcí nepřijímaly...

Další aukce - obvykle neprší, spíše kape

Pro úplnost nyní namátkou vyberme ještě několik dalších příkladů. Mezinárodně významná aukční firma Köhler z Wiesbadenu ve své 288. aukci v lednu 1996 z

ČSR nabídla pouhé 2 jednotlivé položky (protisměrné meziarší 3 h Hradčany a 10 K Parlament PČ 1919) a 9 partií (např. malou sbírku ČSR I razítkované a čisté, či sestavu razítkovaných PL Umění z 80. let).

Sesterská firma Köhler v Berlíně ve své 11. aukci z letošního března z ČSR nabídla 7 jednotlivých položek, mezi nimi však jednotlivě i tak běžné série, jako například Všesokolský slet 1925 či Olympijský kongres 1926 s nálepkou (obě dokonce s hnědými skvrnkami!) a dále 4 partie (jedna menší sbírka ČSR I čisté i razítkované, jedna menší sbírka 1930 - 1979 a dvě standardní sbírky ČSR II). V následující, 12. aukci ve dnech 11. až 13. září 1997 nabídla táž firma z materiálu ČSR čtyři jednotlivé položky a jednu sestavu.

Alespoň několik položek materiálu ČSR ve svých aukcích obvykle nabízejí například i aukční firmy Dorotheum z Vídně, Phillips a Harmer z Londýna, Felzmann z Düsseldorfu, Corinphila z Curychu, Raybaidi z Říma, Bolaffi z Turínu. Další aukční firmy, velké či malé, nabízejí v letošním roce materiál ČSR spíše výjimečně nebo vůbec ne, jak můžeme zjistit prolistováním jejich aukčních katalogů. Samozřejmě, i tady se najdou výjimky. Například firma Juan N. Simona z Argentiny nabídla ve své 2. aukci v listopadu loňského roku 47 položek ČSR, vesměs však šlo o standardní známky pocházející z rozprodeje generální sbírky. Ve 13. aukci firmy Schlosser z Vídně z října loňského roku byly nabídnuty dvě položky ČSR - letecké 1920 a výsadní tisk K. Gottwald z roku 1949. Několik položek ČSR nabídl například aukce Runmond a Profil z Holandska, Engers z Norska či Tel-Aviv Stamps z Izraele.

Československé známky jsou samozřejmě nabízeny i v USA. Například aukce Tribuna Stamps Comp. z Illinois se na ně dokonce přímo specializují a i když jejich katalog je svou grafickou úpravou spíše skromnější, nalezneme zde obvykle 100 až 400 mnohdy zajímavých losů ČSR I a II. Není se co divit, za touto firmou totiž stojí naši krajané v USA, vesměs staří a zkušené filatelisté.

Dostali jsme i zprávy o letošní aukci materiálu ČSR I v Austrálii, a to údajně včetně řady rarit z emise Pošta československá 1919; aukční katalog nám však, bohužel, nepřišel. V těchto případech nejspíš jde o rozprodání sbírky některého našeho krajana; otázkou zpravidla bývá pravost a jakost nabízeného materiálu, protože případní zájemci pro značnou vzdálenost mají přirozeně jen omezenou možnost konzultovat s hodnověrnými znalci.

Ten to dělá tak, a tenhle zas jinak ...

Problematika pravosti, jakosti, záručních lhůt, pojištění a vůbec aukčních zvyklostí je v zahraničních aukcích mnohdy pojímána natolik odlišně od aukcí tuzemských, že jí věnujeme několik řádek.

Nejnápadnější je v zahraničí často velmi malý počet zájemců v aukčním sále. Někdy, při prodeji tak exotických zemí, jakou je v USA například Československo, je zájemce v aukčním sále chvílemi pomalu sám. Když v roce 1984 přijeli zahraniční zákazníci na první aukci POFIS, byli nesmírně překvapeni velkým počtem zájemců o aukci. Zatímco u nich doma se obvykle sešlo nejvýše několik desítek kupců, často však i méně, tady jich bylo najednou několik set. Má to samozřejmě jednoduchou důvod - po desítkách let pústu byly aukce POFIS prvními vládykami velkého obchodu, a tedy i atrakcemi, které přitáhly velké

množství zájemců. A i nyní u nás působí jen několik aukčních firem, zatím co na západě jdou jejich počty do stovek, čímž je zájem samozřejmě rozmělněn.

Rada našich sběratelů, zvyklých na aukční zvyklosti založené v podstatě aukcemi POFIS ve 2. polovině 80. let, by se na některých zahraničních aukcích asi nestačila divit. Už sama skutečnost, že je za den běžně vydraženo tři tisíce, ale i šest tisíc či více losů naznačuje, že sám systém dražby je u některých zahraničních firem naprosto odlišný od systému používaného u nás. Například v aukcích Profil je jmenovitě vyvolána každá jednotlivá položka, je oznámeno její pořadové číslo a vyvolávací cena a položka je vyobrazena na monitoru. Draží se zásadně nahoru a písemné příkazy zastupuje zvlášť k tomu určený pracovník Profilu, který za ně draží tak, jako by byli přítomni v sále. Naproti tomu v mnoha zahraničních aukcích (např. Deider z Mnichova, Götz z Oberkirchu, Hobbyphilatelie z Freiburgu a mnoha dalších) licitátor nevyvolává vždy jednotlivé položky samostatně, ale leckdy vyvolává najednou celé skupiny položek stylem například „losy číslo 2.300 až 2.400 - má někdo zájem?, ano, los číslo 2.324 dražíme v sále ...“. Aukcionář má přitom zřejmě dostatek písemných příkazů, takže vlastní dražba v sále je vlastně jenom doplňkem aukce písemné.

Sám systém aukčních příkazů je leckdy zásadně odlišný - v seriózních tuzemských aukcích, i když zájemce nabídne sebevyšší částku a nejsou přitom jiní zájemci, položka se draží od ceny vyvolávací; pokud je písemných nabídek na jednu položku více, draží se od druhé nejvyšší písemné nabídky plus jeden příhoz. Přihazování přitom probíhá zásadně po jednom příhozu. Pokud máte štěstí a není více nabídek ani žádný zájemce v sále, můžete vyhlédnutou položku na písemný příkaz, bez ohledu na jeho výši, dostat třeba za vyvolávací cenu. Ne tak v řadě aukcí zahraničních. Písemný příkaz totiž bývá někde chápán jako konkrétní nabídka, a tak i když není jiný zájemce, dostanete objednanou položku přesně za částku, kterou jste nabídli, samozřejmě plus příslušnou aukční příhrádku a daň.

Samo přijímání písemných příkazů od zákazníků není zdaleka tak jednoduchou záležitostí, jak je tomu u nás. Některé zahraniční aukční firmy totiž požadují od příkazce složení vysoké finanční částky (například i 50 % z vyvolávací ceny požadovaných losů), kterou musí příkazce složit předem na účet pořadatele. Pokud je mu zboží přiklepnuto, je mu samozřejmě vydáno teprve po zaplacení celé částky. Pokud mu přiklepnuto není, je mu záloha vrácena. U nás tento způsob žádná filatelistická aukce nepoužívá, u aukcí starožitnosti však není nijak výjimečný.

Některé velké zahraniční firmy svým zákazníkům dokonce nabízejí poskytnutí úvěru na zakoupené známky, obvykle na dobu až 6 měsíců, ovšem za tvrdých bankovních podmínek. Zboží přitom do úplného zaplacení včetně úroků zůstává ve skladu aukční firmy.

Na bleskurychlé tempo většiny zahraničních aukcí si musí našinec nejrve zvyknout. Skutečnost, že se nedraží postupně, ale po určitých úsecích, někdy dokonce i na přeskáčku, kdy se licitátor vrací k nějaké starší položce, na kterou dodatečně zareagoval někdo v sále, klade na účastníky aukce i velké jazykové nároky. Lehce se totiž může stát, že položka, kvůli které jste vážil stovky kilometrů dlouhou cestu, je prostě přeskočena a prodána na písemný příkaz, či přiklepnuta na přeskáčku jinému zájemci v sále.

Dalším rozdílem oproti našim aukcím je skutečnost, že cena uvedená v aukční katalogu není, na rozdíl od tuzemských aukcí, vždy cenou vyvolávací - může jít i o tak zvanou estimaci, neboli o odhad aukční firmy. Ten je buď vyjádřen jedinou částkou, jak jsme tomu zvyklí i u nás, nebo i dosti značným rozpětím - např. 20.000 až 30.000 liber (tento

způsob používají například aukce Sotheby a další). Některé aukce dokonce používají oba způsoby v jediném aukčním katalogu, část položek je opatřena odhadem sestávajícím z jediného čísla, část odhadem s rozpětím. A aby toho nebylo málo, v tomtéž aukčním katalogu mohou být zařazeny i položky zcela bez uvedené ceny, s poznámkou „nabídněte“ (např. zmíněná poslední aukce Feldman používá všechny tři uvedené způsoby).

Československo			
60869	✉	1780-1892 Clean accumulation of Austrian philatelic letters, manila or stampless letters from Czech places, majority mounted & written up incl. Böhm. Landesgericht(red), Carlsbad, Budin, Bonatek, Brandiscio (blue thimble), Leitmeritz (blue), Nechanitz, Prag (oval), Radotin, Rumburg, Troppau (blue), Uh. Hladisch etc. many small places & thimble strokes (44 items)(Est. SFR.400/460)	Offer
60870	✉	1850-1918 Accumulation of Austrian stamps with cancels from Czech places, written up according to Klein & Volocck. 1 album (Est. SFR.300/360)	Offer
60871	✉	1876-1993 Unusual accumulation of Austrian, Czech & German cvs, pc's & fgm's with P due, Official, Fiscal & Newspaper stamps, mostly mounted & written up incl. Böhmen & Mähren mixed franking, modern post fake (1) (29 items + 4 fgm's) (Est. SFR. 200/300)	Offer

Pro zájemce je potom mnohdy obtížné předem odhadnout, od jaké vyvolávací ceny se bude vlastně dražit, protože licitátor někdy vyvolá cenu i značně nižší, než je sama uvedená v aukčním katalogu, u následující položky však bez jakékoliv pro nás zjevné logiky může striktně trvat na sumě uvedené v aukčním katalogu, někde umožní dražit i dolů, jinde nikoliv, a podobně. Tyto rozdíly mezi jednotlivými položkami jsou zřejmě dány konkrétní dohodou mezi dodavatelem zboží a aukční firmou.

Dej ty pracky pryč!

Ale to není ten největší rozdíl oproti tuzemským aukcím, na tento způsob dražení si lze po určité době jistě zvyknout. Skutečným překvapením by pro naše sběratele asi byl až neuvěřitelně benevolentní způsob prohlídky zboží, uplatňovaný u mnoha renomovaných aukcí. Uvedme konkrétní příklad. Byl jsem osobně přítomen na už zmíněné Feldmanově aukci v Curychu v říjnu 1995, kde se nabízel první a zřejmě nejhodnotnější část sbírky ČSR I z pozůstalosti dr. Buchbergera. Zboží si několik týdnů předem mohli zájemci prohlédnout v prostorách firmy Feldman v Ženevě a před vlastní aukcí bylo několik dní předváděno v prostorách hotelu International v Curychu, kde se konala i vlastní dražba. Předvádění probíhalo tak, že v prostorném salonku sedělo několika desítek zájemců u stolů sestavených do dlouhých řad proti sobě, s úzkou uličkou uprostřed. Tou procházely pracovnice firmy Feldman a roznášely alba podobná našim albům na FDC, obsahující vždy zhruba 50 až 100 položek. Zájemci i o jediný los tak vždy obdrželi celou skupinu položek a ty si sami a v podstatě bez dozoru volně prohlíželi.

Pozoroval jsem se zájemcem svého souseda, sběratele z Německa, zajímajícího se o položky Polska. Pečlivě si prohlížel jednotlivé známky, občas některou (nebo dokonce několik, pocházejících z různých losů) vyjmul, přiložil je k sobě, aby je porovnal, pak je zase zastrčil zpátky; jednou mu dokonce prohlížená známka upadla na zem, on se pro ni prostě sehnul, zalovil pinzetou pod sebou, známku zvedl, zastrčil ji zpátky a listoval dál. Díval jsem se na to, dělala se mi husí kůže a chtělo se mi zvolat „dáš ty pracky pryč!“. Čekal jsem, že se každou chvíli přece musí objevit zaměstnanec aukční firmy a zdvořile toho pána požádat, aby se ke zboží choval ohleduplněji a minimálně z obalů nevynudával současně známky z více losů pro nebezpečí jejich záměny. Nic takového se však nestalo, naopak, v podstatě podobně jako můj soused se chovala i značná část přítomných.

Tento, zřejmě tlakem trhu vynucený způsob prohlídky je přitom ve skutečnosti nebezpečný jak pro dodavatele,

tak pro aukční firmu a samozřejmě i pro samotné kupující. Přesvědčil jsem se o tom na vlastní kůži. Jako znalec jsem před aukcí prohlížel nabízené položky spolu s významným zahraničním sběratelem ČSR I, který se chtěl ubezpečit o jejich pravosti a jakosti. Ten pak v aukci mimo jiné vydražil i vzácné vodorovné meziarší Hradčany, které při prohlídce bylo v naprosto bezvadném stavu. Když nám ho však po zaplacení pracovnice firmy vydávala, bylo poněkud natržené a neslo slabý otisk podrážky na zadní straně. S trochou představivosti si jistě domyslíte, co se asi stalo. Některému nepozornému filatelistovi, který si ho prohlížel až po nás, meziarší prostě upadlo z pinzety na zem a když se pro ně shýbal, přišlápl hoj a současně natrhl. Nejvíc mě však překvapil přístup kupujícího. Samozřejmě byl znechucen, ale na druhou stranu šlo o natolik vzácnou položku, že ji nakonec ani nereklamoval, prostě ji zaplatil s poznámkou, že se ji pokusí doma zlehka vygumovat a slepit...

Kvalita a vůbec

Otázka kvality zboží nabízeného na zahraničních aukcích by sama o sobě vydala na samostatné pojednání. U nás jsme už zvyklí na určitý přístup jednotlivých firem a víme tedy, že u některé se můžeme na popis v jejím aukčním katalogu naprosto spolehnout, u jiné je lepší si zboží přeje jen prohlédnout, u třetí pak je potřeba být doslova jako ostříž. Podobně je tomu i u aukcí zahraničních, ovšem s tím pro nás nepřijemným rozdílem, že tady prozatím obvykle žádnou zkušenosť nemáme, a tak je na místě spíše opatrnost než bezmezná důvěra k popisům v aukčních katalozích. Konkrétní příklad - počátkem 90. let firma Profil objednala pro jednoho tuzemského sběratele na písemný příkaz u významné německé aukční firmy velmi vzácnou ruskou známku, popsanou v aukčním katalogu jako „jen nepatrně poškozenou“. Vyvolávací cena byla 10.000 DEM, my jsme nabídli 20.000 DEM. Po třech týdnech nám poštou známka přišla s účtem na rovných 20.000 DEM, plus příplatky a daň. Jaké však bylo naše překvapení, když jsme zjistili, že známka má v celé ploše hnědé skvrny (štokfleky) a navíc má zlomené dva rohy. Ale to nebylo všechno. Za několik dní jsme dostali aukční výsledky a zjistili jsme, že u této položky je uvedena dosažená cena pouhých 10.000 DEM! Pořadatel si zřejmě myslel, že z Prahy do Německa je daleko, a tak majiteli vyplatil podíl z vyvolávací ceny a od nás inkasuje cenu dvojnásobnou (o mizerné kvalitě uvedené položky ani nemluvě). Na tuto příhodu si vždycky vzpomenu, když držím v ruce novy, exkluzivní, na křídě tištěný aukční katalog oné firmy a říkám si - tak od těch už nikdy nechci.

Celou věc jsme tehdy samozřejmě reklamovali a ona slavná a mezinárodně známá a uznávaná firma byla dokonce ještě uražená, že jsme tak přecitlivělí! Prostě, sladké řeči aukčních katalogů a různá jejich epiteta, jako mimořádně luxusní či kabinetní kus, je třeba brát s rezervou a raději se přesvědčit, protože opatrnosti ani v té nejlepší aukční společnosti nikdy nezbyvá!

Padělky, ach ty padělky

Další choulostivou kapitolou je nabízení padělků známek ČSR na zahraničních aukcích. Tady je na místě konstatovat, že se to zřejmě vesměs neděje nijak vědomě, prostě naše známky už takové jsou, že podobně jako například známky polské či italské byly často padělaný a různě upravovány, navíc, zejména ve dvacátých letech, spoustu filatelistických kuriozit vyrobili či nechali vyrobit i sami filatelisté a dokonce i úředníci a zaměstnanci poštovního eráru, tiskáren, obchodníci a filatelističtí funkcionáři. Prostě problematika pravosti československých

známek je věc složitá a nemůžeme čekat, že by jí v zahraničí kdekdo rozuměl. Takže se běžně stává, že jako pravé jsou nabízeny i různé padělky, a to i u těch nejrenomovanějších aukčních domů.

Opět příklad - v už zmíněné aukci Feldman v roce 1995, kde bylo nabízeno více než 500 mnohdy mimořádně zajímavých položek ČSR, bylo padělků hned několik. Už při prohlížení aukčního katalogu si pozorný sběratel ČSR I musel všimnout, že například vyobrazená položka č. 30081 - * 2 K Znak tmavě modrá z emise PČ 1919 - je primitivním padělkem s přetiskem naprosto odlišného tvaru i sklonu. Přitom podle popisu v aukčním katalogu šlo o neověřenou (!) známku.

Při osobní a v podstatě zběžné prohlídce aukčního zboží v Curychu jsem zjistil, že podobných padělků vzácných známek je zde nabízeno ještě nejméně patnáct. Sepsal jsem je a seznam předal zástupci aukční firmy jako přátelské upozornění znalce. Jaksi samozřejmě jsem předpokládal, že tyto položky budou z aukce staženy. Když se to nestalo a položky byly draženy, domníval jsem se, že aukcionář jen nechce rozladit zájemce v sále a položky draží sám pro sebe a celou věc pak vyřídí s dodavatelem. Ale mýlil jsem se. Tyto evidentně falešné položky totiž byly skutečně prodány, a to obvykle na písemné příkazy; zájemci přítomní v sále to, že jsou falešné, vesměs poznali a nedražili je. Jednou z těchto položek byla například svěží série Jubilejní 1928 se vzácným zoubkováním 12½, v aukčním katalogu popsaná jako zkušovaná Gilbert. Ve skutečnosti šlo o přezoubkované známky normálního vydání, což jasně napověděl jejich trpasličí formát (byly přezoubkované na všech čtyřech stranách), s falešnými značkami Gilbert. Tuto falešnou sérii na písemný příkaz prý koupil jeden brněnský obchodník, který pak musel postoupit nepřijemnou reklamační proceduru, než se domohl svých peněz zpět.

Podobných příkladů z různých aukcí bychom mohli uvést celou řadu. Co z toho vyplývá? Rozhodně si nemyslíme, že by tyto renomované aukční domy chtěly zbohatnout prodejem padělků československých známek. Ve skutečnosti je to obvykle nejspíš tak, že tato falza byla obsažena v rozprodávané hodnotné sbírce, často pocházející z pozůstalosti, rozptýlena mezi řadou pravých cenných známek. Obklopeny „dobrou společností“ pak padělky proniknou do aukcí, protože „kdo by předpokládal, že tak zkušený sběratel, jako byl pan XY, by si do sbírky zařadil nepravou věc?“. Některé firmy je tedy v dobré víře nabídnou, a když přijde reklamační, jsou dohodnuty s prodávajícími, že ji uznají. Upřímně řečeno - je to pro ně rychlejší, levnější a pohodlnější než pracné shánění znalce ze vzdálené České republiky. Navíc, jak už jsme si řekli, problematika zkušování československých známek je věc složitá a nerozumí jí, jak všichni dobře víme, jen tak někdo. V oboru sice u nás i v zahraničí působí řada znalců, ale jako obvykle i tady je mnoho povolání a málo vyvolených.

Takže v některých případech prodávající i aukční firma prostě přesunou břemeno identifikace případného padělku na kupujícího a potom velkoryse uznají reklamací. Vděčný kupující je takovýmto přístupem (a hlavně skutečností, že dostal peníze zpátky) obvykle natolik rozra-

dostněn, že firmu ještě ve svém okolí vychvaluje, místo aby před podobnou praxí varoval.

Záruky

Stejně jako u nás, i v zahraničí jsou aukční podmínky jednotlivých firem v něčem podobné, v něčem zase naprosto rozdílné. Pokud se chceme zúčastnit zahraniční aukce, ať už jako prodávající, či jako kupující, je bezpodmínečně nutné podrobně prostudovat její aukční podmínky! Obvykle jsou uvedeny v zadní části aukčního katalogu a zcela jistě jsou v cizí řeči. Přehledně nyní detaily typu, kolik činí minimální příhoz či zda lze prohlížet zboží i při aukci, a soustředíme se na to hlavní. I zběhlý němčinář, angličtinář či franštinář zde totiž narazí na krkolomné a těžko srozumitelné právnícké formulace, které však není radno přeskocit, protože obvykle vyjadřují to nejdůležitější: pro prodávajícího záruky v případě poškození či ztráty zboží a výši srážky z dosažené ceny, pro kupujícího výši přírůžky k dosažené ceně a možnost reklamace zakoupeného zboží. Někomu by připadlo jako samozřejmé, že když se prokáže, že zakoupená položka má skryté poškození či je dokonce falešná, aukční firma bez průtahů a s omluvou vrátí zaplacené peníze. Zlaté oči! V aukčních podmínkách některých firem je totiž (obvykle velmi nenápadně) uvedeno, že firma vlastně neručí vůbec za nic, každý si měl zboží řádně prohlédnout, a vůbec - žádné reklamace se nepřijímají!

V zájmu spravedlnosti musím konstatovat, že mezi tuzemskými aukčními filatelistickými firmami jsem se s podobným přístupem dosud nesetkal, ale některé aukční firmy dražící starožitnosti, obrazy, grafiku a staré knihy takové podmínky běžně používají.

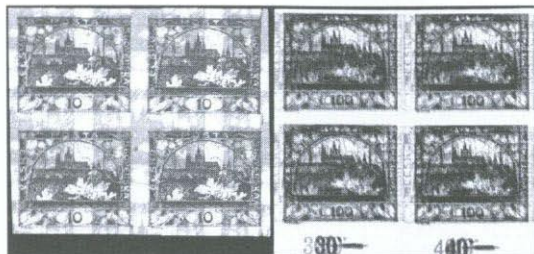
I tak věhlasná aukční firma, jakou je už zmíněný Feldman, ve svých aukčních podmínkách uvádí, že poskytuje záruku na pravost prodaného materiálu pouze po dobu 30 dnů ode dne pořádání aukce. Přitom je na kupujícího, aby si na vlastní náklady opatřil příslušný protiatest na padělek. Reklamace na pravost přitom lze uplatnit pouze na jednotlivě prodávané položky; na sestavy a partie ji uplatnit nelze.

Na druhé straně mohou uvést konkrétní příklad, kdy tuzemská firma Profil uznala reklamaci na pravost zboží prodaného ve své aukci i po několika letech (šlo o spojené typy Hradčan, nesprávně označené dvěma československými znalci v 50. a 60. letech).

Makulatura a spol.

Jak už jsme se zmínili, velmi často je v zahraničních aukcích u materiálu ČSR I nabízena makulatura či různé výrobní nahodilosti a vady. Typická je například makulatura Hradčan a dalších knihtiskových vydání ze 20. let, dvojité tisky Hradčan a přetisků Pošty československé 1919, makulatura ocelotiskových emisí ze 30. let na růžovém papíře atd. Časté jsou i různé soukromé tak zvané nepřijaté návrhy ze 20. a 30. let, zpravidla vyrobené spíše pro sběratele než pro poštu. Tento na našem trhu v podstatě běžně dostupný materiál, s nevysokou cenou, je v zahraničí lecky nabízen jako kdovíjaká vzácnost za ceny desetinašobné, ale i stonásobné či ještě mnohem vyšší. Je to však pochopitelné. Zahraniční sběratelé prostě nejsou ze svých zemí zvyklí, že by pošta před 2. světovou válkou ve spolupráci s funkcionáři filatelistických spolků nechávala masově vyrábět přímo pro sběratele makulaturu, zkusmé tisky a nejrůznější extrabuřty, a proto jim připisují větší cenu, než jakou ve skutečnosti mají.

Někdy se tento obdiv k naší makulatuře vyvine až do naprosto nekritického zbožňování, kdy jsou sběratelé ochotni zaplatit neuvěřitelné sumy za zboží, za něž by

našinec váhal dát padesátikorunu. Například v aukcích Pofisu v 80. letech si jistý švýcarský obchodník pravidelně kupoval veškeré partie podobného materiálu a netajil se s tím, že je na západě lehce prodá za mnohonásobek zaplacené ceny. Dnes, když už přes hranice necestuje jen pár vyvolených, je situace samozřejmě jiná, ale makulatura a spol. pořád ještě v zahraničí tvoří oblíbenou součást nabídky materiálu ČSR I.

Ceny - vyvolávací i dosažené

Co se týče cen, v dnešním zamýšlení operujeme zejména cenami vyvolávacími, i když víme, že z ekonomického hlediska mají význam zejména ceny dosažené. Nám teď však nejde o statistiku, ale o celkovou atmosféru na trhu - a tu dobře vyjadřují právě ceny vyvolávací. Právě ty totiž vyjadřují okamžitý cenový názor majitelů známek a zejména samotných aukčních firem. Někdy přitom samozřejmě jde spíše o zbožná přání, jindy naopak o až nepochopitelné podcenění, v každém případě však zejména renomované aukční firmy mají z předchozích aukcí rozsáhlé praktické zkušenosti a ceny tedy nasazují v určitých reálných relacích; v tomto směru mají vyvolávací ceny značnou vypovídací schopnost. Navíc vyvolávací ceny působí na čtenáře aukčních katalogů prvním a nejdůležitějším dojmem už před aukcí; svůj význam ale mají i po aukci - z vlastní zkušenosti přece víme, že se nám často dostane do ruky starší aukční katalog, my si jej se zájmem prohlédneme a mnohdy se ani nepídíme po výsledkové listině.

Kačíčko a ztráty třením

Naši sběratelé si z aukcí v zahraničí oprávněně přivážejí skvělé dojmy. Výpravny aukční katalog zdarma či za nepatrnou cenu, benevolentní prohlídka zboží, honosný aukční sál, občerstvení zdarma... Proč tohle nezavedou aukční firmy i u nás?, říkají si potom při návštěvě tuzemských aukcí. Důvod, jak si dále ukážeme, je přitom jednoduchý - peníze.

Jako v každém zprostředkovaném obchodě, kde na jedné straně je zboží a na druhé peníze, obchodník zprostředkovává transfer zboží od prodávajícího ke kupujícímu a transfer peněz opačným směrem. To, co si za tento transfer ponechá (a není to samozřejmě jeho čistý zisk, jsou zde zahrnuty i jeho náklady), snižuje pro prodávajícího výnos a pro kupujícího zvyšuje cenu. Z jejich hlediska, vyjádřeno fyzikálním termínem, jde o ztrátu třením.

V našich aukcích je obvyklé, že prodávající zaplatí aukční firmě provizi ve výši 10 až 20 % z dosažené ceny, kupující pak přírůžku ve výši 5 - 10 % z aukční ceny. Žádné další poplatky se obvykle neúčtují, a tak za los přiklepnutý řekněme za 1.000 Kč například v aukcích Profil zaplatí kupující 1.050 Kč, z nichž prodávající obdrží 850 Kč. Aukční firmě tedy oba dohromady zaplatí 200 Kč, což z nakonec vynaložené částky představuje méně než 20 % „ztráty třením“.

V zahraničních aukcích však tenhle poměr neplatí. Jednak provize z dosažené ceny, účtovaná prodávajícímu, bývá i výrazně vyšší (u některých firem třeba až 30 %),

3.4 Zuschlag: Jedes Los wird dem Meistbietenden zu Gunsten des Einlieferers zugeschlagen. Zur Zuschlagsumme wird ein Aufgeld von 15% erhoben. Beim Zuschlag geht das Risiko der erstiegerten Lose auf den Bieter über, dessen Gebote angenommen wurden. Die Lose werden ihm jedoch erst bei voller Begleichung des Kaufpreises und Aufgelds ausgehändigt.

MWST (Mehrwertsteuer)

Käufer, mit Wohnsitz im Ausland sind nicht steuerpflichtig, wenn die Ware ins Ausland exportiert wird.

Selbstverständlich ist DAVID FELDMAN S.A. immer bereit Ihnen mit den Zollformalitäten zu helfen. Sollten unsere Kunden diese Formalitäten selbst erledigen, werden wir vom Schweizer Zoll eine Kopie Ihrer Ausfuhrpapiere erhalten.

Falls unsere Kunden wünschen ihre Käufe in der Schweiz zu behalten, wird ihnen MWST von 6,5% auf den Kaufpreis aufgeschlagen.

jednak je vyšší přírůžka k dosažené ceně (klidně i 20 %), jednak je třeba počítat s daní z přidané hodnoty a případně i dalšími poplatky (např. za zpracování losu, za obalový materiál, za uveřejnění fotografie v aukčním katalogu, za zpracování písemného příkazu atd. atd.). Může se tedy klidně stát, že za los přiklepnuť řekněme za 1.000 DEM zaplatí kupující kolem 1.300 DEM, přičemž prodávající po nejruznějších srážkách obdrží jen 650 DEM. Aukční firmě a bernímu úřadu oba dohromady zaplatí 650 DEM, což představuje z nakonec vynaložené částky rovných 50 % „ztráty třením“.

Samozřejmě ne vždy jsou podmínky tak drasticky tvrdé, ale skoro vždy jsou výrazně tvrdší, než na jaké jsme zvyklí u nás. Pro naše kupující je však výhodou, že v cizině zaplacená daň z přidané hodnoty jim v případě vývozu zboží bude zpravidla nakonec na základě více či méně složitých procedur vrácena a výsledná částka bude tedy o tuto daň nižší. Na druhé straně - známky jsou zboží jako každé jiné a v případě jejich dovozu do České republiky je třeba je přihlásit k řádnému proclení, což celou transakci zase naopak prodraží.

Mluvíme-li o tlaku trhu na Západě, máme tím na mysli fakt, že zákazníkům se samozřejmě více líbí objemné, bohatě ilustrované aukční katalogy, s lesklými obálkami a tištěné na křídovém papíře, zasílané až domů, pochopitelně zdarma a bez účtování poštovního a balného, než jednoduché cyklostylované brožurky, za které navíc musí zaplatit řekněme 10 korun plus poštovné. Líbí se jim, když mohou jednat v elegantním sídle aukční firmy, lehce dosažitelném, protože leží na hlavní třídě v centru města, a ne v tmavém kumbálku na továrním předměstí. Líbí se jim v podstatě volná prohlídka aukčního zboží, i když pro zaplacení případně při prohlídce poškozených či dokonce ztracených položek musí aukční firma vytvářet příslušné finanční rezervy. Vyžadují více komfortu, více pojištění, více znaleckých záruk; a to všechno samozřejmě něco stojí. A protože ani aukční firma nechce přijít zkrátka, všechny tyto výdaje se promítanou do ceny služby. Jednoduše řečeno, všechny náklady, od krásného aukčního katalogu až po káfičku zdarma, tedy ve skutečnosti zaplatí účastníci aukce - prodávající i kupující.

Ale ani zdánlivě rozmařilé aukční firmy nezaváhají, když mohou na něčem ušetřit. Důkazem je například skutečnost, že řada švýcarských, rakouských i amerických aukčních firem odesílá své katalogy nikoliv z nejbližší pošty, ale z poštovního úřadu nejbližší úřadovny OSN; v Rakousku ve Vídni, ve Švýcarsku v Ženevě a v USA v New Yorku. Důvod je jednoduchý - základy vyplatí známkami OSN v příslušné měně, které od sběratelů vykoupi s mnohem větší slevou na nominále, než kolik by činila sleva na známky vlastní země.

My cizinou jsme bloudili - ale doma je doma!

Trochu nesouvisle a na přeskáčku jsme se pokusili přiblížit si postavení československých známek v zahraničních aukcích a stručně jsme se zmínili i o zahraničních aukčních firmách zvyklostech. Přirozeně si ani v nejmenším neděláme nárok na úplnost, filatelistických aukčních firem jsou v zahraničí stovky - a tak jsme nutně postupovali

namátkou. Jsme si vědomi, že jde o povrchní a letmý pohled opřený o praktickou zkušenost jednoho člověka, byť profesionálního obchodníka a znalce.

Alespoň okrajově jsme se zmínili o různých metrech, kterými jednotlivé aukční firmy posuzují kvalitu zboží, o padělích československých známek, občas se vyskytující i v té nejlepší společnosti, o zárukách, které některé firmy považují za naprostou samozřejmost a jiné je naopak neposkytují vůbec, o diktátu kupujících i prodávajících, vedoucím třeba až k poškození aukčního zboží během jeho prohlídky, o znalcích, kteří jsou na celém světě (a tedy i u nás) a ve všech oborech asi stejní (tedy skvělí i mizerní), o povrchních a někdy i nepřesných popisech v aukčních katalogech, na které je třeba si dát pozor, o makulatuře, v cizině zbožňované a u nás skoro opovrhované, o cenách vyvolávacích i dosažených, alespoň letmo jsme porovnali i naše a zahraniční aukce a ukázali jsme si, že za ty naše se před cizinou rozhodně nemusíme stydět.

Co tedy říci závěrem? Především to, že kvalitního filatelistického materiálu ČSR I a II není na západoevropském trhu rozhodně nedobyté. Jak jsme si ukázali, ve většině významných aukcí nacházíme obvykle jen několik málo položek ČSR, a pokud se jich v některé aukci výjimečně objeví více, bývá to v souvislosti s rozprodejem některých významnější sbírek. Na druhé straně je jasné, že i zájemců o tento materiál je v zahraničí jen omezený počet. Jde o sběratele mnohdy spjaté rodinnými pouty s naší zemí nebo o exulanty odcházející před válkou, po únoru 1948 či srpnu 1968; s čímž leckdy souvisí i jejich sběratelské zaměření. Zatímco krajané narození v cizině nebo ti, kdo odešli v roce 1948, byli často zaměřeni na období I. republiky, exulanti z roku 1968 spíše pokračovali ve sbírání známek poválečných, jak byli zvyklí z domova.

Zajímavé sběratelské objekty z období ČSR I se v zahraničí vykytovaly poměrně hojně; jejich vývoz totiž nebyl do roku 1939 nijak zvlášť omezen a dále jich mnoho vyzve i sběratelé a obchodníci utíkající do zámoří před nacismem. Se zajímavostmi z období ČSR II to už bylo složitější. Přes železnu oponu přeci jen pronikaly hůře, a proto je tamní trh hodnotil výše, než tomu bylo u nás.

Jak jsme si na několika příkladech ukázali, současné ceny zajímavějšího standardního filatelistického materiálu z období ČSR I jsou na našem trhu i v zahraničí v podstatě vyrovnané nebo jsou na našem trhu dosud o něco nižší. Svým výskytem na zahraničních trzích si tento materiál za desítky let vytvořil ustálenou cenovou hladinu, které se po roce 1989 poměrně rychle přiblížily ceny dosahované u nás. Naprostou výjimku tvoří různé tak zvané odchylky (např. už zmíněná makulatura, obtisky, přelozky, složky a pod.), v zahraničí často nabízené za ceny řádově vyšší, než za jaké se prodávají u nás.

Jiná situace je u zajímavějšího materiálu ČSR II, jehož domácí ceny, ač mnohým připadají leckdy vysoké, ve skutečnosti ještě zdaleka nedosahují výše cen uváděných v aukčních katalogech západoevropských firem. A to je přece pro naše sběratele dobrá zpráva.

A jak tomu bude v budoucnu? To hodně záleží na vývoji ekonomické situace. Jestli se nám bude dařit, bude lidem zbývat i na záliby, a ceny vzácnějších československých známek na tuzemském trhu budou stoupat. To k nám přiláká i cennější materiál ze zahraničí, desítky let jednostranně vyvážený a řadou článků ve Filatelii dávno oplakaný jako nenávratně ztracený. Prostě, až budeme standardním evropským státem, bude naprosto normální, že naše známky budou nejdražší právě u nás.

FRANTIŠEK BENEŠ